

активну участь в житті суспільства і бути політичною фігурою. Публічно і друковано виступав на захист нелегальних іммігрантів, виступав на підтримку східноєвропейських дисидентів. У 1981 році під час перебування в Празі був заарештований; звільнений після особистого втручання президента Міттерана. У 1995 році входив в передвиборний штаб Ліонеля Жоспена, кандидата-соціаліста на президентських виборах.

В молодості Жак тримав першість не лише у навчанні, а й у спорті. Він мріяв стати професійним футболістом, але, зацікавившись філософією, змінив плани на життя. Будучи жертвою гонінь в дитинстві, Дерріда, ставши видатним діячем, пропагував мультикультуралізм. Він активно виступав на захист нелегальних іммігрантів як усно, так і в своїх працях. Філософ був серед інтелектуалів Франції, які підписалися під листом до президента Росії Володимира Путіна про порушення прав людини в Чеченській Республіці

До основних праць філософа можна віднести:

«Письмо і відмінність» (1967)

«Поля філософії» (1972)

«Шпори. Стилі Ніцше» (1978)

«Психея: винайдення іншого» (1987)

1994 — «Сила закону» (1994) та ін.

Цитати:

«Необхідно писати те, про що не можна говорити, особливо те, про що не треба замовчувати.»

«Висловлюватися на своїй мові означає вимагати перекладу.»

«Смерть авторів не чекає їх смерті.»

«Наших монстрів можна продемонструвати.»

«Іноді потрібно влаштовувати вуличні демонстрації з самими прямолінійними гаслами.»

Мугир Софія Олександрівна,
курсант 2-го курсу ННІ № 3 НАВС
Науковий керівник: **Кумеда Т.А.,**
доцент кафедри філософії права та
юридичної логіки,
кандидат мистецтвознавства, доцент

ЛЮДИНА У СИСТЕМІ ФІЛОСОФІЇ ПОЛЯ РІКЕРА

Поль Рікер більш відомий як дослідник феноменологічної герменевтики, проте центральне місце в його дослідженнях відводиться проблемі людини. Вслід за І. Кантом він вважає, що головним питанням філософії має бути питання «Що таке людина?». Завдання, яке поставив перед собою мислитель: розробити свого роду узагальнюючу концепцію людини ХХ століття, базуючись на попередніх історико-філософських концепціях і основних напрямках філософії.

П. Рікер стверджує, що виділені ним методології – археологія, телеологія, есхатологія – і відповідні їм дисципліни – психоаналіз, феноменологія духу і феноменологія релігії – різні, якщо не протилежні, способи інтерпретації. Проте методології, що використовуються в психоаналізі, феноменології духу і феноменології релігії, на переконання Рікера, цілком сумісні, тому що всі вони, кожна на свій манер, рухаються в напрямку онтологічних коренів розуміння і висловлюють власну залежність від існування: психоаналіз показує цю залежність в археології суб'єкта, феноменологія духу – в телеології образів свідомості, феноменологія релігії – в знаках Священного писма. Більш того, кожна з них має право на існування, якщо тільки доповнюється двома іншими і взаємодіє з ними. П. Рікер вважає, що філософії як герменевтиці належить з'єднати ці інтерпретації, які розходяться в різні боки і стати екзегезою всіх значень, що існують у світі культури.

Досліджуючи природу людини, П. Рікер визначає її просто: «те, що я є – це те, що я роблю». З чого ж слід почати дослідження людини? «Ідентифікувати особистість як індивіда означає зробити перший, елементарний і самий абстрактний крок у філософському дискурсі про людину», - ось із чого потрібно починати філософську антропологію, на думку самого Поля Рікера.

Формування нового концепта «людина здібна» починається у 1950 – 1960 рр., коли філософ аналізує такі феномени, як дія, праця (як соціальна форма дії), слово (як мовну діяльність), а також здібності людини створювати метафоричні символи (як результати мови і свідомості).

Розробку цього терміну П. Рікер завершує у роботі «Шлях визнання». Він аналізує всі здатності людини крізь призму феномена визнання. Отже, саме здатність визнавати і бути визнаним є головною здатністю людини. Визнання, згідно з П. Рікером, – це цілеспрямована дія людини, яка включає визнання людини як автора своїх дій, визнання ініціативи за свої вчинки, взаємовизнання, в якому люди розрізняють свої дії. Визнання, на думку Рікера, повною мірою реалізується в процесі комунікації з іншим – взаємовизнанні, де інший визнає мене, веде спілкування зі мною через обмін фразами, бере участь зі мною у спільних діях, читає/слухає мої розповіді, приймає мою відповідальність, бере мою обіцянку і виконує своє, отримує мій дар.

Ще одне поняття, яке П. Рікер застосовує для визначення та характеристики людини це - «людина здатна». Швидше за все, на створення цього терміну, стосовно людини, філософа надихнула праця його вчителя Пауля Тілліха «Мужність бути». Характеризуючи людину, П. Рікер визначає її як здатну та здібну до багатьох дій, це стосується і пам'яті – людина здатна і пам'ятати, і забувати.

Найбільш комплексне дослідження людини П. Рікер здійснює в останній своїй праці – «Я - Сам як інший» (*Soim me comme un autre*, 1990). В

цій книзі філософ розвиває герменевтику людського Я, в якій картезіанському пошуку достовірності протиставляються практичні характеристики та етичні свідчення, а «інакшість» Я розкривається як «інакшість» тіла, іншого і совісті. Звідси випливає етика, орієнтована на баланс справедливості. Про це пише і сам П. Рікер: «справжнє повернення до теми людини, схильної до гріха, можна виявити хіба що в останньому розділі моєї книжки «Я- Сам як інший», де три моралі відмінності — мораль тіла, мораль іншого і мораль совісті — займають місце, порівняне з тим, яке я відводив досі символам схильності до гріха».

Однією із важливих концепцій Поля Рікера є поняття волі. Волю філософ ототожнює з людським досвідом, вважаючи її актом свідомості, людини в цілому. Воля суб'єкта є відправною точкою, від якої можна слідувати у двох напрямках: дослідження рухомої свідомості, яка собою відкриває трансцендентне, а також інший – звернення до археологічного суб'єкта, його небуття.

Отже, основна мета філософії П. Рікера — це створення умов примирення людини з собою, зі своїм тілом і світом. Важливе місце він надає проблемам культурно-історичного буття людини. Явища соціокультурного плану П. Рікер намагається пояснити як конфлікт глибинного, антропологічного порядку, які вкорінені в почуття і пристрасті, котрі він трактує як «затемнені», «перевернуті почуття», що виникають у сфері відносин між людьми. Людину Рікер визначає за допомогою нових концептуальних характеристик, таких, як наприклад «людина здібна» та «людина здатна». Здатність людини визнавати і бути визаною, на думку філософа, є головною екзистенціальною характеристикою людини.

Список використаних джерел:

1. Афанасенко В. Філософія: Підруч. для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). Х.: Прапор, 2004. 735с.
2. Бичко І. Філософія: Підручник для студ. вищих закладів освіти. К.: Либідь, 2002. 408с.
3. Білодід Ю. Філософія : Український світоглядний акцент: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2006. 355 с.
4. Кремень В. Філософія: Мислителі. Ідеї. Концепції: Підручник. К.: Книга, 2005. 525с.
5. Петрушенко В. Філософія: Навчальний посібник для вузів. Львів: Новий Світ-2000, 2006. 503 с.
6. Рікер П. Совість і закон: філософські підходи. *Людина і світ*. 2003. № 2. С. 2-7.
7. Рікер П. Історія та істина : монографія. К.: Вид. дім «КМ Academia» : Унів. вид-во «Пульсари», 2001. 393 с.
8. Рікер П. Сам як Інший. К.: Дух і Літера, 2000.